

JUN 18 1949

Den glemte faktor og den lutherske bekjennelse

Vørde tilspurde ønsket ikke å svare på fem av de seks spørsmåla som underskrevne satte fram i V. L. for 27. mai. Da må det være riktig å holde personnavn og pronomen — både eget og andres — utenfor, når en vil måtte drøfte disse spørsmåla litt meir.

På det fjerde spørsmålet kom tydelig svar. Den som har spurt, sier hermed takk for dette.

Ordet «vi», som skal brukes i ei videre utgreiding av synsmåter i sammenhengen, må få ei forklaring av innebørdens sin. Med «vi» er ment «de kirkelemmer som vil diskutere et kirkelig spørsmål», men som ved sp. 4 ikke hadde hel kjennskap «til sakens realitet», og som nå — da de har fått underretning om denne realitetens lovformelige nedslag — ikke synes det er riktig å «bøye seg for den», uten først å ha sagt fra at de finner den foreldet. (Det som står i anførsel, er sitat fra V. L. for 2. juni).

Disse kirkelemmer mener de bør slippe korreksjonen for en slik uvitenhet. Punktene i forsvaret for oss er disse:

Interkonfesjonelt samarbeid i soknekirken har vi ikke sjelden hatt høve til å se. Vi vet at det tar tid å få svar fra departementene. Og her skal altså søknadene først ha vært innom hos biskopen og. Vi har visshet for at enkelte prester i samforstand med sokneråd har kunnet la sove en foreldet paragraf. (Den gjelder å gi høve for ikke-lutherske talere til å forkynne i en luthersk soknekirke). Under okkupasjonen, i 1944, ga det såkalte Kirkestyre en forordning om at ikke Kirkedepartementet, men biskopen alene skulle avgjøre spørsmålet om bruk av kirkene ved personer utenfor statskirken. Ei slik administrativ avgjerd kunne vel tenkes å være mellom dem som er blitt stående ved makt, — altså med sikte på en meir tidsmessig ordning. Ingen vil blande nazismen inn her, for det om vi sier at vi framleis er litt uvisse. Vi vet at det finns prester som er det. Og alt i hoplagt gjør det forklarlig, mener vi, at vanlige kirkelemmer kan være uten kjennskap til vedtak som gjør det vanskelig for andre kristne å få tale i Lutherkirken vår.

At det bare var denne loven som var til hinder for en taler fra Kristne Arbeideres Forbund i en soknekirke på 1ste mai, det gikk ikke klart fram av innlegget i V. L. for 2. juni. Der ble nemlig nevnt en annen hindring samtidig: den, at minst halvparten av styret for dette kristne forbundet skal høre til Arbeiderpartiet. Slik ei hindring er vel

ikke satt ved noen lov. Da låg det ikke nær å tenke seg en lovhindring ved første punktet heller.

Spørsmåla i V. L. for 27. mai var ikke satt fram «mer for å spørre enn for å få svar.» (Siteret fra V. L. 2. juni). En overlegen tone — som påtales der — var mer enn langtfra ment. Tonen dengang og tonen nå har bare villet være på det djupeste alvorlig. Grunn for slikt et alvor er alvorlig kristen nød, hos en ve-

sentlig del av et lekfolk som er vitne til åndenes kamp.

Med lekfolk menes her dem som ikke har den kristne forkynninga til yrke. Det er jo ikke bare teologene som har en art prestestilling for det egentlige lekfolket nå. I det egentlige lekfolket brenner noen spørsmål, som i blant kan slå ut i slike blaff som de seks i V. L. for 27. mai. Engang vil de kunne slå opp i høge flammer.

Hva er de kirkehistoriske årsakene til at arbeidsrørsla stort sett har en motinnstilling mot kristendommen? Når Kristne Arbeideres Forbund vil søke å bringe en kristen ånd inn blant de norske arbeiderne, hvorfor gir da ikke alle kristne brorhåndslag til det, uansett de ymse konfesjoner?

Hvis atterhaldet kommer av at Arbeiderpartiet stort sett er uvennlig mot kirken, så blir spørsmålet om de ledende kristne har hatt, og har, noen skyld i det at forholdet er slik. Og hvordan skulle Forbundet ha von om å få andre slikt et forhold, hvis det skulle ha brutt hele fellesskapet der? Kanskje kan de antikristne førerne i Arbeiderpartiet komme til å tvinge fram bruddet nokså snart. Vil i så fall Norges kristenfolk være uten ansvar for at Forbundet ikke fikk bli sterkt nok til å makte den verdige oppgaven sin?

Vi mener at kirkens dører sjølv sagt må stå åpne for mennesker av ulike politiske syn, uten at det vil si politikk i kirken. Kirken samler oss om Kristus og kampen for hans rike, hans regjering. Kristus alene kan forsone alt det stridende og skape den brorskapen vi sakner så hardt. Fra Guds rike, Guds regjering, kan personer og partier sjølv stenge seg ute. Annen art av stengsel måtte ingen få høve til å si de møter der, så sant de ikke vil tale politikk i kirken. Rettnok gjaldt hinderet (V. L. for 19. mai) alle politiske partier. Men ingen av de andre har en særskilt høgtidsdag. Og ingen av de andre har på egne vegne klagemål mot kirken.

Disse tankene — og flere — låg att-

om de seks spørsmåla i V. L. for 27. mai. Om de fem som ble svarløse, har vi — noen lutherske kirkelemmer — meninger vi gjerne hadde sett drøftet. Det skjedde altså ikke. Nå lyt disse tankene få komme, slik vi har dem. Skulle de komme til å vekke noens vrede, vil underskrevne måtte ta inn over seg den.

Til sp. 1: «Hva er forskjellen mellom den lutherske og den apostoliske bekjennelse?» — «Har hun virkelig ikke det minste greie på hva vår lutherske kirke lærer?» ble der spurt i sammenheng med dette. Jo. Vi vet det i all hovedsak. Vi vet at den augsburgske konfesjonen gjelder for å være i samsvar med apostolicum. Der kan altså ikke være noen «forskjell» på de to.

Vi vet også mer eller mindre om forutsetningene for Augsburg. Vi vet om mørke flekker på Lutherkirkens ære: heksebålene på 1500-tallet, den livløse rett-troenheten på 1600-, forfølgelsen av pietister på 1700-, lutherske kirkelederes motstand mot de sosiale rettferdskravene på 1800-, og på 1900-tallet mange pietisters holdning ovefor grundtvigianske kristne, samt en så pass strengt læremessig isolasjon fra andre kristne samfunn, at den stiller store krav til disses overbærenhet.

Utenfor teologenes krets er det vel ikke mange som har studert den augsburgske konfesjonen. Vanlige kristne er ikke inne i de teologiske særoppfatningene i det hele tatt. Dette forholdet kan

gi seg ganske rørende utslag. Reisende talere med ulike syn kan bli taktfullt holdt på avstand fra hinannen. Men det vil svært ofte være de samme kristne som gir den økonomiske stønaden til dem alle.

Trass i alle skygger har vi Lutherkirken kjær. Vi synes ikke om at de ymse frie samfunn vil gro inn over den, på den kravfulle og ofte nok så uskjønnsamme måten de unektelig kan ha, noen av dem. Det kjennes sårt og hardt når de vil trenge inn og sette splid. Men med maktmidler kan de ikke møtes.

Vi ville se Lutherkirken rik på indre kraft. Vi kunne ikke tenke oss å høre til en annen. Det er ikke fordi den har det rettere enn andre. Det kan en vanlig kristen ikke dømme sikkert om. Konfesjonalistenes krangel gjør en skeptisk. Bedre enn andre er vår kirke ikke heller. Det gnager oss, dette, at de engelske kristne støtt har vært nasjonens vakne samvett i helt annen grad enn vi.

Men Lutherkirken er og blir en heim for våre sinn. Mye rikt og sterkt og fagert vet vi også om fra den, både i

Forts. s. 9.

(Fortsatt fra side 4.)

dag og i framfarne tider. Kvittet den seg bare med pavelysten sin, ville mye frost omkring livets røtter tine.

Gudsrikekampen er åndenes kamp. Der er alle fronter ustanselig i rørsle. Alltid går de tvers i gjennom menneskenes sinn. De går i gjennom prestens og den lutherske lærers; de går i gjennom hennes sinn som skriver dette her, og deres som skal lese det hun skriver, og kan ville reagere svært forskjellig på det. Frontlinjene skjærer gjennom hele Lutherkirken. En mulighet for tjeneste i Motmaktens femtekolonne bærer alle kristne — og alle kristne samfunn — inne i seg sjølv. I kirkenes historie ser vi det så tydelig at det burde lære oss litt meir enn det har gjort.

Til sp. 2: «Hvis denne forskjell er meget vesentlig, hvordan kunne da noen i det første halvannet årtusen komme i det riktige forholdet til Gud?» — Romerkirken, eller rettere Motmaktens femtekolonne innenfor Romerkirken,

gjorde det fra tid til annen overmåte vanskelig å komme i rett forhold til Gud. Luther var en av dem som fikk være redskap til å gjøre det mulig, særlig ved å gjøre klart at Kristus alene er formidleren til det.

Men en må kunne komme i rett forhold til Gud, jamvel om en skulle stå spørrende over for punkter i de spesielt lutherske vedkjenningskriftene. Ut fra et slikt syn er det at overlag mange av de lutherske kristne gir stønad til ymse kristne tiltak, så sant de har grunnlag i det som alle kristne er samde om å holde for apostlenes tro.

Til sp. 3: «Hvordan kan det være mulig at vi er alene om å ha hele kristendommens tankeinnhold klart?» — Ja, er det mulig? Vi, som de andre, erkjenner stykkevis. Vi mener Luthers sjelekamp har gitt oss verdfull klarhet over viktige ting. Men Lutherkirken har — i alle fall i praksis — en tendens til å mehe seg å være en formidler til Formidleren framfor de andre. Hvorfor er den redd for samarbeid (vedtaket fra Geilo) hvis den ikke mener det? Kan det gi livets vitnemål til læreformen sin, så får nok denne læreformen kraften til å stå seg.

Sp. 4 har fått svar. Til sp. 5: «Skulle den ulykken være ute, at han (taleren i kirken på 1. mai) kom til å si noe som ikke var helt luthersk, ville ikke det være en mindre ulykke enn denne: at evangeliet ikke 'ikk nå «inn i arbeidernes rekke» fra denne prekestolen på arbeidernes dag?» — Her, og i sp. 6, er vi ved opphavet til spørsmåla våre. Svaret til 5 — slik vi kirkelemmer ser det — mener vi er gitt i artikkelen her foran.

Til sp. 6: «Har ymse kirkesamfunn satt bekjennelse i stedet for lydighet, gudstjeneste i stedet for Guds tjeneste, slik at Gud for de fleste nåtidsmennesker er blitt den glemte faktor?»

Vi mener i all sin forferdelse: Ja. Vi mener at erkjennelsen fra Amsterdam er riktig. Vi mener at Østens unge kirker har rett når de sier til Vestens gamle, til alle de gamle retthaver-redene i Vesten: Bli oss fra livet med kjekkelet, deres! Kristus er en og har bruk for de enfoldige, dvs. dem som har enkle sinn. Men dere er mangfoldige i hugen. Vi vil ikke være som dere. Vi vil ikke ha det slik.

Men Lutherkirken lever, og Wesleys og de andres. Kristi ånd vil sprengre — ikke ved en eksplosjon, men slik som grokraft sprenger — alt det som vil stenge for Kristi eget liv.

Måtte kirkene bli Kirken: et fellesskap der hver kan få ha egenarten sin, og der alle sammen «kappes om å hedre hverandre». —

En reise til utlandet gjør at ikke underskrevne kan ta del i denne drøftinga før noe ut på høsten, hvis det blir aktuelt med et framhald av den. Dette er mulig uten oss som har begynt den. Hvem som får rett, har ikke noenting å si. Det gjelder bare hva det er som gagnar.

Ingebjörg Mælandsmo.

VÅRT LAND - 18 JUNI 1949